

Ipítiani

Îtun **anaaé ké**waraa-yubaq Ipítiani-marupaq **Pó**roma **agatá**iye.

¹ maamin-áímmá kemá Póroma Ipítaini-marupaq-wayukama náayuwabi Îtuma Metáíyan-aama akoqnáá umá kéyaqtoraa-yubaq kágayaune. máqte-kayukabi Metáíyaqtaba abarokáq timá yiménúnnama minnáyaba Áánûqtuma kemmá timátíkaiye.

² maamin íráqôn-aaimma ketibotáámá Áánûqtu ketáái uyátárai-nakoma Îtu Káríqtote yeqtôpake kuména maamin íráqôn-aaikaraq kaayoné-yátáákáráq yeqtôpake kúmîmma keráwáqá mayaígáae téq tímikaune.

³ Áánûqtuma ketáái uyátárai-nakoma Îtu Káríqtoni aboámá múte yauwí-náqiye. wemá anón-iraqo-qtataaqa keqtáámá umátikenataa minná wenáanimma keqtáábí wenôpake timátíkáitana kukáiyé.

⁴ Áánûqtuma maramá íma tarôq uréna keqtááyábá mamá wenáanikoni iyápó-annaraa umátíkaraiqtaae.

ketáámá Áánûqtuni ákái-yataaqa tirunóbáqá máinaboana ketáámá kúmikaraq otaakáráq íma wáimma-wayukaraa umá mánunatae.

⁵ Áánûqtuma wemá ákáitabae téna keqtáámá Îtu Káríqtoni-annabi pááq umátikenataa tiráiyé.

- 6 miráipoana Áánûqtuni íráqô-qtataaqtaba wenáwîqa yaaguyaqmá ónatae. maamin-íráqô-qtátááqá Áánûqtu ketáá paá timénataa wenáanima ákáin-iyapoma kuménata tíwáqnaa íyábá uráiyee.
- 7 Ítuma wemá puyénaboana wení naaemá aqtíma wemá ketáái táwí-meyamma mamá paá umátikenata íbêqa Áánûqtuma ketáái kúmiq-yataaqa mamá paá umáyikena miráiqtaba íbêq-awaataqa ketáái kúmiq-yataaqtaba íma puyónúnatae. Áánûqtuma keqtááyábá íráqôniq kéumatikaiqtae.
- 8 Áánûqtuma áa iténa maamin-íráqô-qtátááqá wemá paá tímikaiqtae. minnáyaba anónna-anonna íma kanaaráq aménúnatae.
- 9 Ítu Káríqtoqtaba anaaékaqa keqtáámá wení aúpáq-yátááqá tiráátiraiqtae. minná
- 10 Ítu wení kanaamô pááq ínana wé mamá yabi íniye. máqte-qtataaqa mamá yorupáinana wemá ebíkáqá yabi íniye. wemá máqte-qtataaqa máqte-kayukagaraq Áánûqtuni márûpaqa maa-márágáráq wení náápaamma mamá yabi íniye.
- 11 wenamáa wení aúyánámmá waqména wemá áqnáabaqa akoqnáá-aimma keqtáámá Ítíráaeo-wayukabi timátikenataa móra tiwiráin-náqá wení Metáiyama keqtááyôpaq wemá timákaraiye.
- 12 miráitana ketáámá áqnáabaq-kayukama Metáiyaqtaba awétáá uráunatae. Áánûqtuma

keqtaáyábámá wení tágama-akoqnaa-yataaqa maa-
márábí-káyúkámá yirááténa wemá miráigaae
téna tiráíye. ¹³ íbêqa keráwáqá náayuwabi ímo
Ítiráaeo-wayukama wemá keráwákáráq tiwirániye.
keráwáqá wení árain-aimma itéra maamin-áikómá
kanaaráq pukáiyapike tiwíqtuwaniye. itéra “árain-
aine” téraq min-áímmá yáqtokaae. Áánûqtuma wení
awaaméqá keráwákáq maréna minná wení Aokaq-
Áágómá akoqnáá-aikaraq téna timáyíkaraiye.

¹⁴ Áánûqtuni Aokaq-Áágómá Áánûqtuni
awaaméqá máena minnáyaba ketáámá mamá
Áánûqtuni máqte-qtataaqa wemá akoqnáá-aikaraq
wení waayúkabi téna matáunatae. Áánûqtu wení
waayúkama ayúqma ánatayikena téna yeráwáqá
wení tágama-akoqnaa-yataaqtaba wenáwíqa
yaaguyabínoe.

¹⁵ miráiyaba keráwáqá uyátárai-nakoma Ítumma
itáíq-itaiq umá yáqtóráama itareq keráwáqá mi-
káyúkámá Ítun-aama waqma kéwaraa-kayukama
tirummá yímêma itareq ¹⁶ minnáyaba aati-aatimá
kemá Áánûqtukaq “tíkáiye” téq keráwáqtábá kêtune.
keráwáqtábámô nunamummá kéteqa ¹⁷ kemá
ketáái anómma kateko-kétíbótáá wení Aokaq-
Áágómá keráwáqá amíyátábá kêtune. mirámô
ínaqtaama keráwáqá áaimma yayuwé mi-qtátááqá
Áánûqtuqtaba abarokáq aónanoe. miráinaq
keráwáqá Áánûqtumma aanábóráá aónama
minnáyaba keráwáqtábá kemá nunamupí kêtune.
¹⁸ maénamo keráwáqá ítama arútátukera nóiqtaba
Áánûqtuma keráwáqá yááyama minnáyabagaraq

nunamupí kètune. minnâ keráwákáráq Ítun-aama máqtemma kéwaraa-kayukagaraq wemá yááyama anón-apeqa anaaékaqa Áánûqtu kanaaráq yimíniye. ¹⁹ Áánûqtuma wení akoqnaágoma ketáágáráq máqtemma kéitaa-kayukayabimma anóniq umá wáíye. wení anó-akoqnaama kémayena ²⁰ mimórá akoqnaánápó Áánûqtu Metáiyamma pukaípíke atínakaraiye. Áánûqtu Ítumma mamá ayáánurapaq wení yabíkái-marupaqa ákáráiyé.

²¹ Metáiyama wenáwîqa máqte-kamaanikaraq abo máqte-naapaakaraq mú-maqma máíye. íbêqa máqte-kawaa-wayukagaraq máqten-akoqnaagaraq wenáménáápáq wáitana abo anaaékaqa mamá mimórá íniye.

²² Áánûqtu máqte-qtataaqa wenáménáápáqá aítaupi makáiyé. Áánûqtu pááq umá wení tiwiránîn-naqa máqte-qtataakaq anón-naqa wekáqô itáíq-itaiq umá wáráa-kayukati aúrakaraiye.

²³ maami itáíq-itaiq umá wáráa-kayukama yeráwáqá wenaúraa íyana wemá aqnókáá íniye.

maami itáíq-itaiq umá wáráa-kayukama Ítuma wenáagoma yetirunóbáqá ógikaiye. máqte-qtataaqa Áánûqtu tarôq umákainama máqtemma Ítu Káríqtoma ógikaae.

2

¹ keráwáqá íma Ítiráaeo-annabike-kayukao, kúmiqa akátuwe Áánûqtuni ámáan-aimma akatépoaq Áánûqtuni aúrikaq pukáa-wayukaraa umá máqe-uraae. ² naayóbáqá maa-márágón áaimma wakááne. Tááqtaama waátá-aikoni kawáá-nákó maéna

abo wemá waayúkama Áánûqtuni ámán-aimma akáte-kayukama yeráwáqtí yúyánámmá Tááqtaama yabítiráíye. ³ naayóbáqá ketáámá máqtemma Ítiráaeo-wayukagaraq Tááqtaani aammá waréqtaa abo túgoma iqtábáé téqtaa miraráá uráunatae. túgoma wenápáqá koyágu-yayagu umá táwî-aaimma pááq uráunatae. miráiqtaba Áánûqtuma keqtááyábáqá aatáá tiwááguraiqtaae. ⁴ ááqibo

Áánûqtuni paru-yátááqá ôriq kéena wemá keqtááyábá ôrikaa umá kákaiye.

⁵ ketáái kúmiqtababoana anónná táwî-meyamma mamé yínaqtaa puyónúnataamanibo Áánûqtu wení tiwiránîn-naqa tímikaiqtaae.

abo minnáyabama wekáq náawabi warénama íbêqa wemá íma puyínîbo Áánûqtu ókaraq aúwaraimma wemmá amíniye. itáaro. Áánûqtuni paru-yátááqtábábóana íbêqa ketáámá ítaa puyónúnatae.

⁶ Áánûqtu yagaroqtamá wení tiwiraín-náqá Ítute min-nákámá keqtááyábá naayóbáqá tirááye:

“anaaékaq yemmá kerátámá atínikeka yabíkáin-akoqnaama Áánûqtuma yabíkái-marupaqa yiméyúye.” téta tirááyamma íbêqa pááq uráíye.

⁷ miráitana Áánûqtu máqte-kayukati yináábútáábi yiráárómmá wení íánatai-iraqo-qtataaqa yiráátiniye. minná wení íráqô-qtataaqa mimórá íráqô-qtataaqa wení tiwiraí-náqá Ítuma keqtáámá timénataa tiráátiniye.

8 keráwáqá wemmá itáíq-itaiq uráápoata
 Áánûqtuni íráqô-qtataaqa keráwáqtí kúmiq-
 yataapikekaraq puí-yátáápíkégárâq tiwíkaiye.

Áánûqtuni íráqô-qtataakoma íma mayáiráké
 matááe. ímiye. Áánûqtu keráwáqá ákaq paá
 tímikaiye. 9 Áánûqtuni íráqô-qtataaqa anónnáma
 étama aarawaamá yetúyánápí “ketáái táaimma
 uyátáraiye” téta yetúma múte yauwínômanibo

10 Áánûqtu paá aá tiqtábá aúgeniq umátikaraiqtae.
 ketáámá áaimma átama Ítute mánae téqtaama
 íráqô-mayaimo Áánûqtumma ákáinaikaa umá
 maami-máyáímá aúyaqtikaraiqtaa íbêqa
 mayánatae.

11 túyánámmá itáaro. keráwáqô matíkaraamma
 Yéqtaaeo-wayukamoe. mi-káyúkámá íma Ítíráaeo-
 wayukae. Ítíráaeo-wayukama yeqtúma waayúka
 iyáákaq kárâma yemá keráwáqá íma kárata-
 kayukama tááyaraae.

12 taákaq márâaro. naayóbáqá kerawáqá
 Ítíráaeo-annabike Ítuma Metáíyanopake nékaq
 máqe-urâae. máqte-kayukama yeqtí aúkâapike
 Ítíráaeo-wayukama Áánûqtuma timáyíkaraimanibo
 keráwáqá mi-kánáárâqá Áánûqtuni timú-timun-
 aimma Ítíráaeo-wayukate wení akoqnáá-aikaraq
 keráwáqá íma yaímma káyainâae. keráwáqá íma
 móra-yataakaq awé uréq abo íma Áánûqtunnama
 máqe-urâae. 13 miráimanibo íbêqa Áánûqtuni aara
 iyápóraa umá mááe. Ítuni naaénápó keráwáqá
 yabititaq Áánûqtuni waaqókâq irááe. 14 mirá téqtaa
 kêtunatae.

Îtu Káríqtoma kaayoné-yátáákón áaine.

miráitana wemá Ítíráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq mórabi mamá áikuyikaraiye.

Yéqtaaeo-wayukagaraq Ítíráaeo-wayukagaraq
yeráwáqtí aúkáapimma naayóbáqá kurumá
íma kanaaráq aónai-kuruma Îtuma íbêqa mi-
kúrúmmá yawarápatukaiye.

wemá yeráwáqtí kaayoné-yátááqá aúkáiye.

15 wemá pukáimma Ítíráaeo-wayukati anón-
nakoni ámáan-aimma wemá yawarápama
ánatatukaiye.

wemá Îtuma Ítíráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukati
aúkáapi kaayoné-yátááqá mamá yíkaraiye.

wemá aúgekaa-kama tarôq uréna íma kaayaqíbo
kímora tarôq éna pááq uráiyé.

16 kaapaq-yátáq wenaúma keqtaáyábá tiména
Ítíráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq
móra-yubi yíkaraiye. miráitana ketáámá
máqtemma Áánûqtu tiwíkai-kayukatae.

Îtuma yeráwáqtí kaayoné-yátááqá aúkáiye.

17 wení kumína-kanaaraq íraqôn-augen-aimma
mayaína minnáe. keráwáqá Yéqtaaeo-
wayukama Áánûqtuni népaq-awaataq máqe-
uraamanibo ketáámá Ítíráaeo-wayukama
Áánûqtuni waaqókáq máqe-uraunatae.

Áánûqtuni kaayoné-yátááqá máqtemma keqtaábí
maména tímikaiqtae.

18 Îtu Káríqtoma keqtaábí kuménataaboana
keráwáqá Yéqtaaeo-wayukagaraq ketáámá

Ítiráaeo-wayukagaraq mimórá-Áókáq-
 Áágómá mamá matéqtaa ketibotáámá
 Áánûqtunopaqa yagaróqtamá kanaaraq
 yenúnatae.

19 miráinaq keráwáqá Yéqtaeao-wayukama íma
 namuq-wáyúkáráá umá káqo-kayukati marabáqá
 mááe. ímiye. íbêqa keráwáqá yabíkái-qtataakoni
 aménáápáqá keqotááráá éq keráwáqá Áánûqtuni
 ánná-wayukaraa mááe.

20 naakáá umá Áánûqtuni timákai-kayukagaraq
 wení amuné-wáyúkágáráq yeráwáqá mitáyaraa
 umá máawaq keráwáqá mitáyaraa umá mááe.
 min-nákóni ábomma Ítu Káríqtoe. 21 Ítuma ábokaa
 kéiteqtaa ketáámá wekáq timammá amúnanataa
 wemá keqotáá máqtemma yagaróqtamá tíkaraiqtaae.
 miráitaqtaa ketáámá yagaróqtamá Áánûqtuni
 aokaq anó-monoq-nakaa kéunatae. 22 Ítuma
 keráwáqnapó anó-monoq-namma kéitana Áánûqtuni
 Aokaq-Áágómá min-ánó-mónóq-náúpáq kémaiye.

3

1 kemá Póroma keráwáqá Yéqtaeao-wayukataba
 ánná-naupaqa máune. keráwáqtabábóana Ítu
 Káríqtoma kemmá ánná-naupaqa tiyúkaiye. 2 é
 paámi itéq kemmá Áánûqtuma yaímma wení
 íráqō-qtataaqa tímíkaiqtaba tíwáqnaa ónúne. 3 paá
 min-áúbábí áqa agayéq kemá timá tímikaunama
 Áánûqtuma wení aúpáq-yátááqá tiráátiraiye.
 4 min-áúbámá yoraúma itéq kemó áaimma átáma
 itánúnayaba Áánûqtuni aúpáq-yátááqá wení
 timákarai-naqtabae.

5 naayóbáqá máqce uráá-kayukama min-aúpáq-yátááqtábá íma Ítaraane.

miráimanibo íbêqa Áánûqtuni aokaq timáyíkarai-kayukagaraq wení amuné-wáyúkágáráq Áánûqtuni Aokaq-Áágómá yiráátiraiye.

6 min-áté-áímmá minnáe. min-ánó-qtátááqá Ítuma pááq umátíkaraiqtaayaba Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtunopake keqtaáráá umá kanaaráq mayánóe. yeráwáqá mimórá-ánnámá ketááté mááe. máqten-arain-aimma Áánûqtu akoqnáá umá timá tíkaraiqtaama yemá ketêtaa íbêqa kanaaráq mayánóe. 7 Áánûqtuma kemá Póromma mamá mórama wení timáyíkarai-kayukabi tíkaraitaq miráipoaq átê-wataama Ítuma keqtaáyábá umátíkarain-aimma kêtune. Áánûqtuma wení Íráqô-qtataapike yaímma tiména wení akoqnáágo kepí mayái kémayaiye. 8 kemá Áánûqtuni waayúkama yeráwápíké anómma íma máune. ímiye. kemá paá yinaae kéune. miráimanibo Áánûqtu kemmá máqte-kayukabike yabititaq minnáyaba timuqá kémaraune. kemá Yéqtaaeo-wayukama abarokáq timá-yimikaae téna kateko-yátááqá Ítu Káríqtoqtaba kemmá Áánûqtuma timátíkaraiye. mi-kátékó-yátááqá Ítuqtaba uyátá-maqma anómma wáipoata ketáái watáayaba minnáma íma kanaaráq tenúnatae. 9 Áánûqtu wení aúpáq-yátááqtábá kemá máqten-aayapaq-wayukama timá-yimikaae téna kemmá timátíkaraiye. naayóbáqá maamin-áúpáq-yátááqá máqte-kanaaraq Áánûqtuni aúyánápí aúyoqma wáqe-urena wemá máqte-qtataaqa tarôq urái-

nare. ¹⁰ miráimanibo wemá íbêqa akoqnáá-wayukagaraq náápaa-kayukagaraq ketáámá Ítun anaaé kéwarauna-wayukanapo yemmá wení itaí-yátááqá kéyiraatiye. ¹¹ maa-márámá íma tarôq uréna Áánûqtuma nói-qtataarabi maa-márábímmá pááq íniye téna aúyánámmá ítaraiye. íbêqa wemá abarokáq ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoma wení mayaíráké mamá pááq kéiye. ¹² íbêq-kanaama ketáámá náayubi Ítu Káríqton-aama wáráanna-wayukataama Áánûqtute wataá-wataa kanaaraq tenanataá Áánûqtu keqtáámá ítátikaniqtaae. ¹³ abo kemá kaarabútimo wéqo tútiqo matáunayabamibo keráwáqá Ítumma íma ayuwéraq yáqtóráaro. kemá maami-tútiq-yátááqtábá keráwáqá uyátá-maqma akoqnáá ígáae téqa kémayaune. keráwáqô akoqnáá umá máiyana Áánûqtu keráwáqtábá amuqá matikániye.

¹⁴ ketibotáámá Áánûqtuma wení aúpáq-áúyánámmá kemá túyánámmá kéiteq wekáq tiraayutaúmmá káyaone. ¹⁵ máqten-annama maa-márábikáráq Áánûqtuni márûpakaraq yeqtíwîqa yeqtí náápaakaraq Áánûqtuma yímikaiye. ¹⁶ Áánûqtuma wení akoqnáábike tirunóbáqá wení Aokaq-Áágómmá mayaígáae téqa keráwáqtí tíyaqa akoqnáá umátikeq minnáyaba nunamupí keráwáqtábá kétune. ¹⁷ Ítumma itaíq-itaiq umá mái-yataaqa yáqtoraijaae téqa Ítuma tirupi máetaq minnáyabagaraq nunamupí kétune. yaayánûkoma marabí wiqména kúmikaa umá keráwáqtí itaíq-itaiq í-yátáákómá miráuma Ítuni akaí-yátáápáqá wiqmá

kumíniye. ¹⁸ Ítuma náaraq umáwabi méyábáq uyátena mémánóbáq kubaúma keqtaáyábámá kákaitaq keráwáqá minnáyábá ítama tágaigaae téq nunamupí kétune. ¹⁹ ketáámá wení akaí-yátááqtábámá íma ítátuweqtaamanibo wenáaimma tíménaqtaa ógigma mayaígáae téqa keráwáqtábá nunamupí kétune.

²⁰ Áánûqtuni akoqnáá-yataakoma ketáábímmô kéinanama maamin-ákóqnáá-yátááqá mú kéuyatamaqtikainanataa ketáái túyánákáráq ketáái inaa tí-yátáákáráq uyátá-maqma íniye.

²¹ ketáámá Áánûqtuni ánnábike-kayukama Ítu Káríqtoqtabama wekáq “tíkáiye” téqtaa wenáwîqa aati-aatimá matúq-matuq umá múte kéyauyunatae. áre.

4

¹ kemá Póroma waayúkati yúrakaq itó-uma Ítuqtaba abarokáq timá yímikaunayababoaq kemá ánná-naupaqa paá máune. miráimanibo keráwáqá maamirái-qtataaqa Ítumma akáinaiq kéiyaq kemá minnáyaba tikaikáae téqa kétune. ² abo íma otaa-káyúkáráá aúráro. kaayoné umá máaro. yaímma-wayukamo íkarutaiyamma paá yeráwáqá yíkáro. ³ keráwáqá kaayoné-yátááqá anónna-anonna yiméra mórabi Áánûqtuni Aokaq-Áágóní aménáápáqá paá máero. ⁴ ketáámá mimórá-túyáwáákáráq mimórá-Áókáq-Áágópí kémaunatae. kímora íma aónarauna-yataaqa awé ónúnayabataa Áánûqtu táayaraiye. ⁵ kímora uyátárai-naqa ketáámá matéqtaa ketáámá máqtemma wekáq tirummá kámunatae. ketáámá máqtemma mórai

umá Áánûqtuni Aokaq-Áágógaráq kéberaunatae. ⁶ ketáámá mimórá-kétibótáá máíye. wemá Áánûqtuma máena káqomma akoqnáá-naqa wekáá umá íma máíye. wemá uyátá-maqma máqte-qtataakaqa máíye. wemá keqtáábí máipoata káqo-kayukama wení akoqnáágomma ketáái mayaíbí yemá káonae. ⁷ Áánûqtuma tirááténataa wemá keqtááyábá ôriq umá ákáitana Ítu Metáiyamma tímikaiqtaae. ⁸ Áánûqtuni aúba-wannaagoma maará kétéye:

“wemá uyéna ánná-naupake-wayukama taígani kuyátúrena waayúkarag amuq-yatááqá yímikaiye.”

mirá téna Tébitini ibí kétéye. ⁹ abo wemá meyábáq utáíye. min áaimma yaímma-kanaama maa-márábí máqe-uraiye. ¹⁰ min-nákómá kukáimma wemá mimórá-nákómá anaaékaqa utáíye. wení náápaamma maa-márábí-káyúkámá yiráátiniqtaba wemá utáíye.

¹¹ wemá wenamáárîq téna “keráwápiké yaímmama tímáyíkarai-kayukama maíyata abo yaímmama Áánûqtuni amuné-wáyúkámá maíyata ínoe.” téna “yaímma-wayukama waayúkati yúrakaq itó-uma máeta átê-wataama tînô-kayukama maíyata ínoe.” téna “yaímmama yirááti-wayukama maíyata ínoe.” téna tiráíye. ¹² waayúkama yokaa umáyikai-aimma uyátárai-nakoqtaba mirá-umatikanoe. maami-máyáímá nóinabiyo? mi-máyáímá minnáe. Ítu Káríqtokaq yirummá améta taígani-kayukama kuyátúmeta yíwáqnaa umá yeqtí itáíq-itaiq í-yatááqá akoqnáá umáyikanoe. ¹³ maami yirááti-

wayukati watáanapo kétima-timiyantataa Áánûqtuma keqtaámá wenáanikomma aónayaba tiráátiniye. wekáq ketáái itáíq-itaiq í-yátááqtábá yirááti-wayukati watáagoma tíwáqnaa ínîqtaae. mi-kánáámá ketáámá yagaroqtamá áíkuiyona-yupaama mi táoqa Áánûqtuma keqtaámá timátimiq-timatimiq umá kêtiraatinanama ketáái tirun-íyápógómá itóqma Ítu Káríqtoni áaimma mayéna anóniq íniye. ¹⁴ mi táoqa ókaraq iyápóraa ketáái túyánákómá íma wániye. mi táoqa uwáágoma yaayánama waéráinikaa umá ketáámá káqo-káqon-aqtaba íma waéránátae. ímiye. ketáái tirun-íyápógómá itóqma anóniq ínataa táwî-wayukati makáqma aónai-yataakaraq kaaqaari-áíkáráq ketáámá íma itánúnatae. ¹⁵ ímiye. aaqáo. miráimanibo ketáámá árain-aimma téqtae Ítuni akai-yátáákáráq óq-wayukayaba tikánîqtae. miráinaqtae ketáámá itóqma Ítun aúyawaakaa onanataá wemá aqnókáá íniye. ¹⁶ Ítuma íbêqa máqtemma wekáq itáíq-itaiq umá máa-kayukama yagaroqtamá wenaúyawaakaa umá aráápayikanena kéiye. máqten-aayapaq yabíkéna móra-mora-aukapakemma weqtábá-weqtaba akaiyátábá Ítumma yokaa kéumakaae.

¹⁷ íbêqa akoqnáá umá uyátárai-nakonopake timá-timune. keráwáqá Yéqtaaeo-wayukaraa umá yeqtí aíbôq-yuyanakaraq íma máaro. ¹⁸ yeqtí yúyánámmá paá kumayupí wáíye. yemá koáráaq-wayukaboata Áánûqtunopake nékaq mááe. ¹⁹ yeráwáqá máqte-tawi-kiyaamoq-yataaqa tarôq kéeta minnáyaba íma yigaaebí kémaraae. ²⁰ maamirá-qtátáákáá-qtátááqá Ítuma Metáiyama

wenôpake keráwáqá íma ítaraae. ²¹ ímiye. keráwáqá Ítun-aama kéitaawana wemá árain-iraqo-qtataaqa keráwáqá tiráátiraiye. ²² keráwáqtí naayón-ááímmá keráwáqtí tógoma ákáin-aaikaraq naayópáái-únákáqtóráá umá tiwáábáq kabiraimmá maamirán-ááímmá keráwáqá paábaq matúwáaro.

²³ minnámo matuwéqa aúgen-unakaqtoraa umá aúge-tuyanakaraq aúgen-aaikaraq kúberaaro. ²⁴ mirámô éqa káqomma íráqô-kanokaa umá kúberanoe. aúgemma káqo-naqa aúqma keráwáqtí táaimma aokarîq umá kateko umá Áánûqtun-aikoraa umá waíno. ²⁵ miráinaqa kaaqaari-áímmá ítero. aati-aatimá pááq ínî-qtataaqtaba árain-aimma tero. ketáámá mimórá-túgóní waayúkaboqtaaa wenamí-kenamin umá paá árain-aigtaa tennatao.

²⁶ abo keráwáqá tíyámma ínaqa íma kúmiq-yataariq oro. abo íma tíyámma yuwákaiyana waíno, ímiye. mimórá-yúpáámá aabaúmá íma kupékainaqa ²⁷ abo tíyámmo íq-ia kéiyamoena Tááqtaama tirunóbáqá yaberániye.

²⁸ keráwáqtí aúkápíke móra-nakoma moyánákómá máqe-urenama íma ókaraq moyámmá mayaíno. íma miráinimanibo wemá mayaí ko mayaíno. wení ápéqtaba kamáa káena mayaí kémayena anaaékaqa móra-yataaqa íma makáiya-kayukama yemmá kanaaráq yíwáqnaa íno.

²⁹ tóyaupíke táwî-aimma íma yuwákéraq tero. miráimanibo paá mi-kátáámá waayúkama umá yíqtaaiq ínîn-aimma tíyana keráwáqtí táagoma yemmá íráqôniq umáyikaniye. ³⁰ Áánûqtuni Aokaq-Áágómmá ummaa-yátááqá íma áméro. keráwáqtí matúq-matuq umá táí-meyakaraq puí-yátáákáráq

mipíkemma keráwáqá Áánûqtuma tiwíkaitana wení Aokaq-Áágómá keráwáqtí tiwirái-yátáákómmá káraapaiye. ³¹ táwî-toiqa makéq máqten-aimma temmá paábaq iyaabótúwáaro. Íma tíyan-aimma aayaqtáá umá téraq káqo-kayukayaba mamá táíq umáyikai-tuyanamma íma ítáaro. ³² anónna-anonna umá íráqôniq oro. anónna-anonna tíyaqa áméro. abo taákaq oro. Ítuni áwîkaq Áánûqtuma keráwáqtí otaammá paábaq matukáiqtaba keráwáqá miráraá umá anónna-anonna otaammá paábaq matúwáaro.

5

¹ aboámá wení iyápó-annama yíkainiq umáraa Áánûqtu keráwáqtábá kákaiye. keráwáqá wení iyápó-annaboq wenáaikka umá keráwáqtí táaimma mamá pááq oro. ²⁻³ Ítu Metáiyama keqtáá tirááténa ákáiniq umá keráwáqá káqo-kayukatataba tikaíno. minná Ítu Metáiyama keqtááyábá ákáitana wenaúwaraimma tímikaiqtaae. Ítiráaeo-wayukama yeráwáqtí kúmiq-yataaqtaba móra íráqô-kamma ikámma Áánûqtukaq ámikaane. íbêqa ketáái kúmiq-yataaqatabama Ítuma ketáái amí-yátááqá Áánûqtukaq máqe-urena Áánûqtu min-ámí-yátááqtábá amuqá makáine.

keráwáqtí aúkápimma kebó-yátááqátábá káqo-kayukati máqte-qtataaqtaba túranannama aiyábámá maami-kááyáq-yátááqtábá íma tero. Ítumma waráiya-kayukama maamirái-qtataaqtaba íkéte. ⁴ kebó-áímmá aábê-aikka umá ítero. ímiye. paá keqtóyauqa ógaaqma Áánûqtuqtaba “tikáiyé” tero.

5 maaminnáyaba taákaq máráaro. maa-káyúkama kebó-yátáárîq kéo-kayukagaraq káqo-kayukati minnáma máyáa-qtataaqtaba yúrananna káa-kayukagaraqa yeqtí anónnáma Áánûqtuni tiwirai-nákómá yabíkái-marupaqa íráqôn-apeqa íma wániye. yemá miráuma waayúkama yeqtí kamuqá óqtakakenabi yaataké tarôq umáka-qtataakaq kéita-kayukaraa mááe. yemá máqtemma Áánûqtuma yabíkái-marupaqa íma uyáberanobo Áánûqtuma yemma anaaépariq umáyikaniye. 6 yaímma-wayukama yeqtí kaaqaari-áímmá keráwáqá íma iyuwáiyata makáqma aónaaro. mi-káyúkamá maami-táwî-yátáárîq kéiya-kayukama Áánûqtuni áyamma mayánóe. 7 keráwáqá nékaq maamirá-káyúkábíkémhá máero. 8 naayóbáqá keráwákáráq kumayuq-yátáákáráq táwî-yataakaraq tirunóbáqá wáqe-uraimanibo íbêqa uyátárai-nakoma tirunóbáqá máitaq abo keráwápí ómmá ógiqma mááe. miráuma ókón áráakaa umá máaro. 9 ókómmá máqten íráqôn-aikaraq arupú-aikaraq árain-aikaraq abarokáq mamá pááq kéiyé.

10 nói-qtataakoq uyátárai-nakomma amuqá kémarakaiyaa minnáyaba abáá oro. 11 mi-qtátááqá waayúkama kamayupí kéo-qtataaqa keráwáqá tinaaemma umáyíkáaro. miráimanibo keráwáqá yiráátero. yemá otaammá kúyo-kayukama mááe. 12 táwî-yataaqa waayúkama kumayupí aúpáq oqtábá paá watáayaba kemá tiguaeyô kêtune. 13 ópí maami-táwî-yátááqá aónama kétageta kanaarág aónáiyana paábaq kumayukoráá umá koínanama ókómó anónaraq wení márûqa kémayaiye. 14 miráipoata maan-áímmá ten-áímmá

kéitaunatae.

“keráwáqá túmô wáe-kayukao, itó-oro. pukáapike itó-magiyana Metáiyama ómmá timíniye.”

téna Áítáiya Áánûqtuni amuné-nákómá naayóbáqá agatáine. ¹⁵ abo keráwáqá nói-qtataaqtababi ommá atéráaro. íma aíbôq-tuyanakaraq mánomanibo aá itaí-wáyúkaráá umá máero. ¹⁶ íbêq-yupaama táwî-kanaaboaq keráwáqtí túwaraa-kanaama yabíqma arutéraq íma táwí-táwí oro. ¹⁷ íma aíbôq-yataariq ínômanibo uyátárai-nakoni aúyánámmá abáá umá pááq oro. ¹⁸ íma aíbôq-nomma néraq neginaagí ínômanibo Áánûqtuni Aokaq-Áánápó mamá ógiraaro. ¹⁹ keráwáqá mi-qtátááqá uyátárai-nako Áánûqtuma káqo-kayukayaba umáyikena keráwáqtábágáráq umátikena i-qtátááqtábá ibí anónna-anonna umá tíq-tiq oro. nunamummá ibí tero. uyátárai-nakokaq tirukakékáráq imá tóyaupikemma kaapáúpikeraq tero. ²⁰ ketáái uyátárai-nako Ítu Káríqton áwîkaq ketibotááma Áánûqtukaq “tíkáiye” téraq máqte-qtataaqtaba oro.

²¹ Ítu Káríqton-aama kéitera q keráwáqá móra-mora-yuma weqtábá-weqtaba umá yetiménáápáq máero. ²² aaragô, keráwáqá uyátárai-nakon áama wáráanikaa umá keráwáqtí tiwaiq mááti yáama wáráaro. ²³ ketáámá itáíq-itaiq umá kéuna-yutaama Ítu Káríqton aúraa umá máunanataa wemá aqnókáá máitana miráráá umá ánáakoma aúráitana wenawaikómá aqnókáá umá máíye. aamô itáa-kayukama Ítun aúraa owana wemá yemmá pukáapike kéyiwiraiye. ²⁴ Ítun-aama itáa-kayukama wení náápaakoni aménáápáqá mááe. miráráá umá

ánáakoma wenawaikóní náápaakoni amenáápáq máíye.

²⁵ yiwaikô, Ítu Káríqtoma wekáq yirummá ámê-kayukayaba ákáitana yeqtábá pukuráíye. miraráá umá keráwáqá yiwaiqmááqa keráwáqtí tínaaqmaataba tikaíno.

Ítu Káríqtoma wekáq yirummá ámê-kayukayaba pukéna

²⁶ wení watáanapo mamá aokarîq umáyíkaraiye. yeqtí kúmiq-yataaqa paábaq kématuwena tete umáyíkaraiye.

²⁷ miráuraiqtaba wení waayúkama anaaékaqa wenaúrakaq kanaaráq itó éta yemá tágaginoe. unáákáqtôraq paaigómá kááraa-kaaraa íéna íma kaabú-káábú iníkáá umá wení waayúkama tágaginoe.

wemmá wáráa-kayukama aokarîq éta máqten-otaakaraq íma wainna miraráá-kayukayaba Ítumma kákaiye.

²⁸⁻²⁹ yiwiqmááqa yeráwáqtí yúyaba yíkáiniq umá móraiq umá yetináaqtaba yikaíno. máqtemma yetúgoma íma kéyiwaagoe. ímiye. abo aáwaqa améta íráqôniq umá kéyabiye. miráuma móra-nakoma wenamáárîq wetábá ákáiniq umá wenánáakoqtaba akaíno. ánibo Ítuma wenaúgaraq kéyabiye. wenaúma nóinabiyo? ketáámá wekáq tirummá amúnna-wayukataama wanaúma máunatae. ³⁰ ketáámá

Ítu Káríqton aúma máqte-tuyawaqa máunatae.

³¹ minnáyaba Áánûqtuni aúba-wannaabi kétiye:

“waagómá wenanóboama kéiyuwena wenánáakote yagaroqtániye.

maa-kááyáq-nákámá mimórá-yúmá auráyóye.”
 téna Mótetima Áánûqtuni aúba-wannaabi agatáine.
³² maamin-áímmá aúpáq áaikaraq wáiyé. móra-
 nakoma wenánáakote kétébo aúpáq-áímmá mirá téna
 Ítu Káríqtoma wení anaaéma kéwaraa-kayukayaba
 kétéye.

³³ miraráá umá keráwápíké móra-mora-nakoma
 wetábá ákáinikaa umá ánáakoqtaba akaíno.
 ánáakoma awaikón áama yaaguyaqmá itaíno.

6

¹ iyápô, uyátárai-nakon-aama kéwareraq keráwáqtí
 tinóboyuti yáama wáráaro. minnáma aanaúramma
 paá wáiyé. naayóbáqá Mótetima maará téna
 agatáine:

² “keráwáqtí tinóboyuti yáama yaaguyaqmá itáaro.”
 minnáma áqnáabaq ámáan-aimma tímá móra
 akoqnáá umákain-aimma Áánûqtu tímá tímikaiye.
 minnáe:

³ “miraráá íyana máqte-qtataakoma íraqôniq
 umáqtikainaq maa-márábí ayáqtáá-yupaama
 mánoe.”

téna Áánûqtuma tímá akoqnáá uráine. ⁴ yiboáo,
 íma keráwáqtí iyápóma mamá áyamma í-yátáápí
 aúqyíkáaro. ímibo keráwáqá uyátárai-nakoma
 tiráátinikaa umá keráwáqtí iyápóma yiráátero.
 yemá táwî-otaama kéguyamma yemmá táí-
 meyamma yímero. keráwáqá mirámô éqa yemmá
 anaúrikaq mamá yiráátimayikanoe.

⁵ mayái-wáyúkáo, keráwáqtí kawáá-wáyúkátí
 yáama wáráaro. tirukaké yáama yaaguyaqmá
 wáráaro. keráwáqá Ítu Káríqtokaq mayái kémayeraq

miráráá umá keráwáqti kawáá-wáyúkáráq mayái yikáinaiq umá íráqôniq umá máyáaro. ⁶ móra-nakoma íma yabíkáinaq keráwáqá aati-aatimá íráqô-mayaima máyáaro. ⁷ keráwáqá paá waayúkayaba yimuqá marakaí-máyáimá íma mayánômanibo uyátárai-nakoqtaba amuqá marakaí-máyáimá máyáaro. ⁸ taákaq máráaro. íráqô-qtataariq keráwáqá kéomma mimórá-yátááqá anónnáma uyátárai-nakonopake mayánóe. maamin-áímmá máqte-kayukayabama áraine. mi-máyái-wáyúkámá ápéqa máyáakaraq mi-máyái-wáyúkámá íma ápéqa máyáakaraq máqte-mayai-wayukayabama maamin-áímmá áraine. ⁹ kawáá-nákô, keráwáqti mayái-wáyúkáyábámá móraiq oro. keráwáqá yemmá íma ikatí-áímmá tero. taákaq oro. uyátárai-nakoma Áánûqtuma yabíkái-marupaq wemá yeráwáqti uyátárai-nakaraq keráwáqti uyátárai-nakaraq mimórá máena wenaúrakaqa paá-wayukagaraq anó-kayukagaraq íma mááe. ímiye. máqte-kayukama mimórá-áúyánákáq káyainaiye.

¹⁰ keráwáqti tébakaq-kanaama maa-márábímmô máeqa uyátárai-nakoqtaba akoqnáá-wayukama aúráaro. ¹¹ keráwáqti akoqnááma uyátárai-nakonopake máyáaro. wení akoqnáárake matéqa weyukáá mayéq keráwáqá Tááqtaama makáqma yabitiné innayaba keráwáqá akoqnáá umá kanaarácq itó-inoe. ¹² ítáaro. ketáámá íma waayúkate ááíqa kéunatae. ketáámá maa-márábímmá anókogaraq yeqti náapaakaraq kumayupíqtábá ááíqa kéunatae. ketáái ááíqa waátáma ketúrapike íma kanaarácq káonetaa yeté ááíqa kéunatae. ¹³ mirá kéibo Áánûqtun áaimma

weyukáá mayéraq mi-táwí-kánaámá yínnama keráwáqá imaamu-wáyúkáráá umá kanaaráq itó éq íma yawautínoe. ¹⁴ miráuma keráwáqá itó umá imaamu kuyéqa Áánûqtuni árain-aimma tímûranna kuyéq wení arupú-yataaqa títaaraq tiraaqá kuíyana waátá-akoqnaagoma keráwápímmá íma kanaaráq kobérániye. ¹⁵ maami íráqô-kataama kaayoné-yátááqtábá aítuqo ánáakuyonaikaa umá mi-kátáámá taákaq máráaro. ¹⁶ maamirá éq keráwáqtí itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa túbáqá keráwáqtí weyukóráá umá akoqnáá ínaq itó oro. keráwáqtí uyátá-maqma itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataaqa Tááqtaama uyátanena ínnama aúyaqtikaniye. ¹⁷ keráwáqá pukáapike atóbatikaniqtaba Áánûqtu akoqnáá umá timá-timena maamin-áímmá yaqtóráaro. maamin-aráín-áímmá tiqnókáq kámokaa kúbereq abo tokóruraa-puma múte yaúyoro. keráwáqtí tokóruraa-puma minnáe. Áánûqtun-aama Áánûqtuni Aokaq-Áágómá tímikaiye.

¹⁸ nunamummá tíq-tiq oro. nunamummá kéteraq Áánûqtuni Aokaq-Áágómá ayuwáiyana keráwáqá nóin-ainabi tínômma tiráátiniye. nunamummá kéteraq túbanaaq umá yokaa umá máero. máqtemma itáíq-itaiq kéo-kayukayabagaraq ¹⁹ keqtábágáráq nunamummá tíq-tiq oro. kemá tóyauqa ógaraananama Áánûqtuma árain-aimma arupú-aikaraq timínîqtaba minnáyaba nunamummá tero. kemá itó-uma waayúkati yúbáq Áánûqtuni aúpáq-yátááqá wení Metáiya Ítuqtaba tenúnnayaba Áánûqtukaq nunamupí timá áméro. ²⁰ kemá waayúkati yúbáq kéteq ikatíq

íma ónúnnayaba minnáyabagaraq nunamupí tero. miraráámô Ítu Káríqtoqtaba tiráunaboaq íbêqa kaarabútibi akoqnáá-annanapo (téininapo) atáá umátíkáawaq máune.

²¹ Tíkikati wemá min-áúbá-wánnáámá keráwáqtôpaq maména wíniye. wemá ketí máqte-qtataaqtaba kemô únnayaba móma timá-timiniye. wemá ketáái íráqô-tibaqawaaraa-naqa máena wení mayaíráq uyátárai-nakoqtaba yáqtoqma akoqnáá kéiyé. wemá máqte-qtataaqa maabáq wái-qtataaqtaba timá-timiniye. ²² keráwáqá keqtaáyábá ítánôqtaba keráwáqtí tíyaqa umá tíqtaaiq ínîqtaba wemmá timákaraune.

²³ maami kaayoné-yátáákáráq akai-yátáákáráq ketibotáá Áánûqtuyaa uyátárai-naqa Ítu Káríqtogaraq yeqtôpake kéitaq keráwáqá mayaígáae téq kêtune. keráwáqtábá itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataakaraq ketáái máqte-tibaqawaaraa-kayukagaraq mayaígáae téq kêtune. ²⁴ keráwáqá keráwáqtí akai-yátááqá uyátárai-naqa Ítu Káríqtokaq íma aúyatikeq keráwáqá máqtemma Áánûqtuni íráqô-qtataaqa mayaígáae téq kágayaune. kemá Póroe.

áúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84